

Πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν,
Πᾶς ἄρα ἄνθρωπος ἐστὶ διανοητικός.

Παρά ταῦτα λαμβάνεται τὸ ἀμφισβητούμενον ἐν τῇ οἰκείῳ γένει. Ἐστὶ πρόβλημα. Ἡ λογικὴ ψυχὴ ἐστὶν ἀθάνατος, ἢ οὐ;

Πᾶσα ζωὴ ἀθάνατος, ἢ λογικὴ ψυχὴ ἐστὶ τὸ εἶδος ζωῆς, ἄρα ἢ λογικὴ ψυχὴ ἐστὶν ἀθάνατος. Καὶ οὕτως. Πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατος, ἢ τοῦ ἀνθρώπου μορφή ἐστὶ ψυχὴ, ἄρα ἢ τοῦ ἀνθρώπου μορφή ἐστὶν ἀθάνατος. συμπεριέλαβε γὰρ ὁ συλλογιζόμενος ἐν τῇ μείζονι τὸ συμπέρασμα. Τὸ γὰρ ληφθεὶ ἐπὶ τῆς μείζονος ἢ ζωῆς ἀπλῶς ὡς γένος ἐυπάρχει τῇ περι οὐ ἀμφισβητεῖται, τῇ τοῦ ἀνθρώπου δηλονότι ψυχῇ.

Τ Μ Η Μ Α Τ Ρ Ι Τ Ο Ν .

Σκοπὸς ἐπὶ τοῦ τρίτου μέρους τῆς Φιλοσοφίας τὰ ὁμογενῆ τοῦ συλλογισμοῦ, ἢτοι τοὺς ὅπωςδήποτε πισωτικούς λόγους διδάξαι, καὶ εἰτίς ὅσιν αὐτοῖς ἀνάγκη ἐπὶ τὰ ἐκτεθνήτα συλλογιστικὰ σχήματα δεῖξαι ἀναγομένους. Δύο δὲ γένη εἰσὶ τῶν πισωτικῶν λόγων, ὧν τὸ μὲν τέχνης εἰς (1) πισωσιν δέεται, τὸ δὲ τέχνης (2) ἀνευθεῖς. Εἰσὶ δὲ τοῦ τέχνης διουμένου εἶδη τέτταρα, Συλλογισμὸς, Ἐπαγωγὴ Ἐνθύμημα, καὶ Παραδείγμα. ὧν ὁ μὲν Συλλογισμὸς καὶ ἡ Ἐπαγωγὴ τοῖς φιλοσοφοῦσιν οἰκεία. τὸ δὲ Ἐνθύμημα καὶ Παράδειγμα ῥήτοσιν ἴδια.

Περὶ Ἐπαγωγῆς.

Ωρισαι δὲ ἡ Ἐπαγωγὴ ἐν τοῖς Τοπικοῖς ἀπλούτερον ὅτι ἐστὶν ἀπὸ τῆς καθ' ἕκαστα ἐπὶ τὸ καθόλου ἔφοδος. Δείξαντες γὰρ φέρε εἰπεῖν, ἢ ὅπως ἄλλως ὑποθνήτες, τότε πῦρ, ὕδωρ, καὶ τὰ λοιπὰ σοιχεῖα ἀπλᾶ εἶναι σώματα, σιμάγομεν καθόλου, πᾶν ἄρα σοιχεῖον ἀπλουῦ ἐστὶ σῶμα. Ἀκριβέστερον δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπογράφει ὁ Φιλόσοφος τὴν Ἐπαγωγὴν λέγων. (3) ὅτι ἐστὶ λόγος πισωτικός διὰ τοῦ ἐτέρου, θά-
τερον

(1) Ὡς συλλογισμὸς. (2) Ὡς ὄρκιοι, μαρτυρίαι. (3) Ἰστίον ὅτι ὁ μὲν συλλογισμὸς διὰ τοῦ μέσου (ἀχολον) σιμάγει τὸ μείζον ἄκρον (μακρόβιον) κατὰ τοῦ ἐλάττωτος, ἄπειρ εἰσὶ τὰ καθ' ἕκαστα. οἷον πᾶν ἀχολον μακρόβιον, πᾶσα κορώνη, καὶ τὰ λοιπὰ εἰσὶν ἀχολα, πᾶσα κορώνη τίνων καὶ τὰ λοιπὰ μακρόβια. Ἡ δὲ Ἐπαγωγὴ, διὰ τοῦ ἐτέρου, ἢτοι τὸ ἐλάττωτος ἄκρου (τὰ καθ' ἕκαστα) σιμάπτει τὸ μείζον ἄκρον (μακρόβια) τῆς μέσου (ἀχολον) φέρε εἰπεῖν, πᾶσα κορώνη, καὶ τὰ λοιπὰ μακρόβια, πᾶν ἀχολον κορώνη καὶ τὰ λοιπὰ, πᾶν ἀχολον μακρόβιον. καὶ γὰρ καὶ πᾶσα τὸ ἐλάττωτος ἄκρον εἰ καὶ μέσου λόγον ἔχει τῆς σχήματι, ἀλλ' οὐδ' ἐν ἧττω ἐλάττωτος ἢ κωστὸν, ἀπὸ δὲ τὰ καθόλου κωστὸν φύσει τῆς ἧττω κατηγορεῖται.

περον ἄκρον καὶ τοῦ μέσου συλλογιζόμενος. Προβαίνει γὰρ ἀντετραμμέ-
τως ἡ Ἐπαγωγή τῆς Συλλογισμῶ, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνος μετὰ διὰ τοῦ μέσου
ἔρου τὸ μείζον ἄκρον τῆς ἐλάττωσι σωμαπτεῖ. ἡ δὲ Ἐπαγωγή διὰ τοῦ ἐλάτ-
τωτος ἄκρου βούλεται ἑτέρον, (ἦτοι τὸ μείζον ἄκρον) συλλογίσασθαι
καὶ τοῦ μέσου. Μείζον δὲ καὶ ἐλάττω καὶ μέσον ἐνοεῖ τὰ ἐν τῆς συλλογισ-
μῶ πιαῖτα. οὐ γὰρ ἐν τῆς Ἐπαγωγῆ τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον. ἀλλ' ὁ ἐν
τῆς Συλλογισμῶ μέσος ὅρος, ἐν τῆς Ἐπαγωγῆς ἐλάττω ἄκρον γίνεται, τὸ
δὲ ἐλάττω, μέσον. Ἔστι δὲ τὸ σωμαγόμενον δι' Ἐπαγωγῆς, οὐκ ἀληθὲς
ἀκριβῶς, ὅτι συμπιραίνει καθόλου ἐπὶ τοῦ τρίτου γήματος παρὰ τοὺς
συλλογιστικούς κανόνας. Ἰπάγεται δὲ ἐπὶ τοὺς κανόνας, ἀντιστραφείσης
τῆς ἐλάττωσι εἰς ἑαυτῷ καὶ ἀναχθρότος τοῦ συλλογισμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον
γήμα ἐν τῆς Γράμματα. Ἔστι δὲ ἀντιστρέφαι τὴν ἐλάττω εἰς ἑαυτῷ κα-
θόλου οὕτω καταφατικῶς, τῆς ἀντιστρέφοντι τοὺς ὅρους αὐτῆς, εἰ πάντα
τὰ καθ' ἕκαστα ἀπαριθμῶνται. Ἐν αἷς δὲ τοῦτο μὴ εἶναι δυνατὸν, ὑπο-
θετεῖται πάντα ὁμοίως ἔχειν, ὡς ἐπὶ παραδείγματος. Ἔστω συλλογισ-
μὸς ἐφ' οὗ σωμακτέον καθόλου, πανῶ ἄχολον μακρόβιον. συλλογιστίον
ὡδὲ δι' Ἐπαγωγῆς ἐν τῆς τρίτου γήματι.

Πᾶσα Κορώνη, Ἐλάφος, Ἐλέφας, καὶ ὅσα ἄλλα εἰσὶ μακρόβια,

Πᾶσα Κορώνη, Ἐλάφος, Ἐλέφας, καὶ ὅσα ἄλλα εἰσὶν ἄχολα.

Πανῶ ἄρα ἄχολον εἰσὶ μακρόβιον.

Ἐφ' οὗ μείζων ὅρος τὸ μακρόβιον, τὸ δὲ ἄχολον ἐλάττω, τὰ δὲ καθ' ἕ-
καστα μέσον. ἀλλὰ παρὰ κανόνας ἐν τῆς τρίτου γήματι σωμαγαγε τὸ κα-
θόλου. Δεῖ οὐκ ἀναγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πρῶτον γήμα, ἀντιστρέφαντες
τὴν ἐλάττω πρότασιν, ὡδὲ.

Πᾶσα Κορώνη, Ἐλάφος, Ἐλέφας, καὶ ὅσα ἄλλα εἰσὶ μακρόβια,

Πανῶ ἄχολον εἰσὶ Κορώνη, Ἐλάφος, Ἐλέφας, καὶ ὅσα ἄλλα,

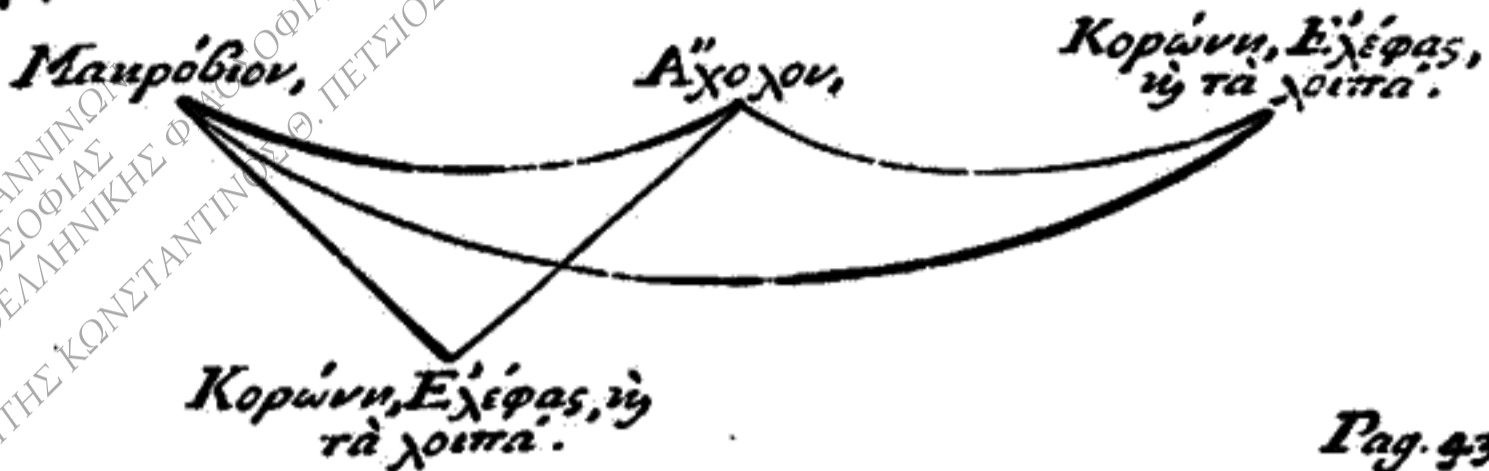
Πανῶ ἄρα ἄχολον εἰσὶ μακρόβιον. Καὶ οὕτω κανονικῶς τὸ καθόλου, συ-
τάγεται.

Παθ. 430.

Η' Ε'

Ἦν δὲ τὸ προπεθεῖν διὰ τοῦ κυρίου Συλλογισμοῦ σωῆσαι βουλόμεθα, αἰδὲ συλλογισίον. Παῦ ἄχολον ἐστὶ μακρόβιον. Κορώνη, Ἐλέφας, καὶ τὰ λοιπὰ εἰσὶν ἄχολα, ἄρα Κορώνη, Ἐλέφας, καὶ τὰ λοιπὰ εἰσὶ μακρόβια.

Παγ. 431.

Χρήσιμος δὲ ἡ Ἐπαγωγή τοῖς φιλοσοφοῦσι μάλιστα ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ αὐτοπίστων (1) ἀρχῶν. οὐ γὰρ ἄλλως ἐκείνας ἐνδέχεται ἐμπεδῶται πρὸς τοὺς αἰαιρουῦντας, ἢ δὲ ἐπαγωγῆς ὑπὸ τῆς καθ' ἕκαστα. Ἔστι δὲ ἡ μὲν Ἐπαγωγή γνωριμωτέρα κατὰ τὴν αἰδήσειν, ἢτοι καθ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς πολλοῖς κοινή. ὁ δὲ Συλλογισμὸς βιαίωτερος, καὶ τῆς φύσει μᾶλλον γνωριμωτός, ἢπερ ἡμῖν.

Περὶ Παραδείγματος.

Τὸ Παράδειγμα ἀναλόγως ἔχκει τῆς Ἐπαγωγῆς. ὃν γὰρ ἔχει λόγον παρὰ τοῖς Φιλοσόφοις ἡ Ἐπαγωγή, τὸν αὐτὸν ἔχει τὸ Παράδειγμα παρὰ τοῖς Ῥήτορσι, οἷα τοῦ καὶ τὸ Ἐνθύμημα τοῖς Ῥήτορσι γίνεται χρήσιμον, ὡς καὶ τοῖς φιλοσοφοῦσι ὁ Συλλογισμὸς. Ὡς περὶ τὸ Ἐνθύμημα ἀδελφῆς ἐστὶ συλλογισμὸς, οὕτω καὶ τὸ Παράδειγμα ἀδελφῆς ἐπαγωγῆς. Μαρτυρεῖ τοῦτο ἐν τῶν πρώτων τῶν ὑτέρων Ἀναλυτικῶν ὁ Φιλόσοφος Κεφαλαῖον πρῶτον. Ἦν δὲ καὶ τὸ Παράδειγμα ἀπλούτερον ὑπογράψαι, ὅτι ἐστὶ λόγος πισωτικός, μεικροῦτινος καὶ ἀμφισβητουμένου διὰ γνωριμίου τινός, καὶ αὐτοῦ μεικροῦ. Ἀκριβέστερον μὲντοι ὁ Φιλόσοφος καὶ ὅποῖον ἐστὶ τὸ ἀναγκαῖον τῆς ὁμηγορίας αὐτοῦ, ἀμα δηλῶσαι βουλόμενος ὑπογράφει ἐπὶ τοῦ παρόντος, Ὅτι ἐστὶ λόγος καθ' ὃν θάτερον τῶν ἄκρων δείκνυται ἐνυπάρχειν τῶ μίση, διὰ τοῦ ὁμοίου τῆς τρίτης, τουτέστι διατινος τετάρτου ὅρου, ὁμοίου τῶ ἐλάττονι ἄκρω, ὅπερ ἐσταῦθα τρίτον ἑρσηγόρθεσεν ὁ Φιλόσοφος.

Ἐοικε

(1) Προπίστων.

Εἴκει δὲ κατὰ τὴν ὑπογραφήν ταύτην μὴ δὲ εἰς ἀπαρτίζεσθαι συλλογισμοῦ τὸ παράδειγμα. τετάρτων γὰρ προσλαμβανομένων ἐπὶ τοῦ παραδείγματος ἔρων, δύο ἀναγκαίως σωθεῖον συλλογισμούς, ὧν ὁ μὲν πρῶτος συλλογισμὸς ἐπὶ τοῦ τρίτου γήματος τὴν μείζονα σιγάγει τοῦ δεύτερου συλλογισμοῦ, καὶ ἐστὶν οὗτος, οἷον ἐπαγωγὴ ἀτελής, πρὸς ὃν μάλιστα ἀφερᾶ ἢ ἐκτεθεῖσα ὑπογραφή. ἐν τούτῳ γὰρ ἡ τοῦ παραδείγματος εἰδητικὴ σωθῆσθε διαφορὰ. ὁ δὲ λοιπὸς συλλογισμὸς τὸ σωαχθεῖ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἀρχὴν ποιησάμενος, σχηματίζεται κατὰ τὸ πρῶτον γήμα. Σαφὴ δὲ ἔσαι τὰ εἰρημνία προχειρισμένους, ὃ καὶ ὁ Φιλόσοφος κέχρηται παράδειγμα. Ἐξω πρῶτον ὃ καὶ ἄκρον φησὶν ὁ Φιλόσοφος τὸ κακόν. Δεύτερον ὃ καὶ μέσον εἶρηκε, τὸ πρὸς ὁμόρους αἰαιρεῖσθαι πόλεμον. Τρίτον τὸ Ἀθηναίους πρὸς Θηβαίους. Τετάρτον ὅμοιον τῷ τρίτῳ τῷ Θηβαίους πρὸς Φωκεῖς. Πλέκεται οὖν συλλογισμὸς τοιοσδε.

Ἡ μάχη τῶν Θηβαίων πρὸς Φωκεῖς κακόν,

Ἡ μάχη τῶν Θηβαίων πρὸς Φωκεῖς, ὡς μάχη πρὸς ὁμόρους.

Ἄρα ἡ μάχη πρὸς ὁμόρους κακόν.

Ἡ μάχη πρὸς ὁμόρους ἐστὶ κακόν,

Ἡ μάχη τῶν Ἀθηναίων πρὸς Θηβαίους ἐστὶ μάχη πρὸς ὁμόρους.

Ἄρα ἡ μάχη τῶν Ἀθηναίων πρὸς Θηβαίους κακόν.

Ὅτι μὲν οὖν ἀτελής ἐστὶν ἐπαγωγὴ τὸ παράδειγμα, πρόδηλον. ἐπαγωγὴ μὲν, ὅτι ἐπὶ τοῦ τρίτου γήματος ὁμοίως ἐκείνη σχηματίζεται. ἀτελής δὲ, ὅτι τῆς μὲν ἐπαγωγῆς ἀντίστροφον ἢ ἐλάττων. διὸ καὶ ἔρως ἀνήγετο ἐπὶ τὸ πρῶτον γήμα. τοῦ δὲ παραδείγματος ἀντίστροφον μὲν ἢ ἐλάττων, οὐ σιγάγεται δὲ ἐκ τούτου τὸ καθόλου. Ἐπὶ γὰρ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, ἐνδέχεται τὴν ἐπὶ μέρους ἀληθεῖν ψευδομένης τῆς καθόλου. διὸ ἡ μὲν ἐπαγωγὴ ἐπειδὴ ἀπὸ πάντων προέλθῃ τῶν κατὰ μέρος, τὸ σωαγόμενον πάντως ἀληθεῖ. τὸ δὲ παράδειγμα πιθανότατα μὲν τινα ποιεῖ, οὐ μὲν καὶ ἀνάγκη. Διουρήνοχε δὲ καὶ τοῦ συλλογισμοῦ τὸ Πρά-

παράδειγμα, ὅτι ὁ μὲν ἄπο τοῦ ἔλου ἐπὶ τὸ ἔλον, ἢ μέρος προβαίνει, τὸ δὲ ἄπο μέρους ἐπὶ μέρος τὴν μετάβασιν ποιῆται.

Περὶ Ἐνθυμήματος.

Διαφέρονται περὶ Ἐνθυμήματος οἱ Φιλόσοφοι πρὸς Ῥήτορας, καὶ οὐδὲ πρὸς ἀλλήλους εἰςὶ σύμφωνοι. παρὰ μὲν γὰρ τισὶ τῶν Ῥητόρων Ἐνθυμήματα εἴωθε λέγεσθαι τὰ ἐξ ἀντικειμενίων ἐπιχειρήματα, οἷον ὄν ἐπαινεῖς τοῦτον κολάζεις; καὶ ἂν χλευάζεις ταῦτα ἐργάζῃ; Καὶ ἄλλως, εἰ ὁ φίλος ἐστὶν ἀεργετικός, ὁ ἐχθρὸς κακοποιὸς ἔσαι. Παρὰ δὲ τοῖς φιλοσοφοῦσι τῶν (1) νεωτέρων Ἐνθυμήματα εἴωθε λέγεσθαι, συλλογισμὸς ἀτελής, οὐ δηλονότι ἢ ἑτέρα ἐλλείπει πρῆτασις, εἴτε ἢ μείζων, εἴτε ἢ ἐλάττων, ὅποια ποτ' ἂν εἴη. οἷον ὁ δεῖνα νύκτωρ πλανᾷται, κλέπτῃς ἄρα. ἢ οὐπως (2) ἐπιβλαβὲς Ἀθύμαιοις γέγονε Πεισιδράτῃ παραχωρῆσαι σωματοφύλακας, καὶ Θρασυβούλῳ ἄρα παραχωρῆσαι τοὺς αὐτοὺς ἔσαι βλαβερόν. Παρὰ δὲ τῷ Φιλοσόφῳ φέρεται ὀριζόμενον τὸ Ἐνθυμήματα, ὅτι ἐστὶ συλλογισμὸς ἐξ εἰκότων ἢ σημείων, τὸ δὲ ἀτελής ἐν τοῖς μάλιστα γνησιωτέροις τῶν ἀντιγράφων οὐ κεῖται. καὶ γε δοκεῖ ἐπίστακτον εἶναι ἐν οἷς φαίνεται διὰ πολλὰ. Πρῶτον ὅτι ἀτελεῖς συλλογισμοὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τῶν προτέρων Ἀναλυτικῶν ὁ Φιλόσοφος ὀρίζειται, τοὺς μὴ (3) πρόδηλον ἔχοντας τὸ ἀναγκαῖον τῆς (4) ἐπιφορᾶς, ἀλλὰ διὰ τοῦ πρώτου χήματος ἐμπεδουμένους. Δεύτερον ὅτι ἐξ εἰκότων εἴη, ἢ σημείων εἶναι τὸ Ἐνθυμήματα ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ ἄρα ἐκ μιᾶς προτάσεως. Ἀλλ' ἀντιφέρουσι πρὸς ταῦτα ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Θεοδέκτιον ῥητορικῶν κεφαλαίῳ δευτέρῳ λέγοντος, τὸ Ἐνθυμήματα ῥητορικὸν εἶναι συλλογισμὸν, ἐξ ὀλίγωντε, ἢ πολλάκις (5) ἐλάττωνων, ἢ ἐξ ὧν ὁ πρῶτος συλλογισμὸς. Τοῦτο δὲ οὐ μᾶλλον πείθει τὸ προκείμενον ἐκείνοις, ἢ τὸ ἀντικείμενον. εἰ γὰρ πολλάκις τοῦτο γίνεται φησὶν, οὐκ ἄρα αἰεὶ. τὸ δὲ μὴ αἰεὶ προσόν, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν ὀριστικὸν λόγον. Εἴτα εἰ καὶ παραλείπεται πολλάκις ἢ ἑτέρα τῶν προτάσεων ἐπὶ τῶν τοιούτων συλλογισμῶν, ἀλλ' ἐξακούεται ὅμως εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐννοίας. οὐδὲν ἄρα χαρῆρει καὶ μὴ πρόσκειται ἐνεργείᾳ. Καὶ

III

γὰρ

(1) Ἰταλοί. (2) Ἡ μείζων παραλείπεται, παντὶ τῶν σωματοφύλακας παραχωρηθέντι ὑπὸ τῶν ἄλλων βλάβῃ προσίτευσεν. (3) Τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου χήματος. (4) Συμπέρασμα. (5) Ἀπαιτῶν μεικῶν.

γὰρ αἱ πίσεις, καὶ αἱ ἀποδείξεις, οὐ πρὸς τὸν ἕξω λόγον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ λέγεται τῷ ὑτέρῳ Ἀναλυτικῶν κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, ἀναφέρονται.

Εἰς κατάληψιν δὲ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Ἐνθυμήματος ὁ Φιλόσοφος ἐξεξῆς ἐξετάζει τὸ εἰκὸς καὶ τὸ σημεῖον, καὶ διαίρει καὶ ἀναπτύσσει. Εἰκὸς οὐκ ἔστιν εἶναι πρότερον εἰδόξον τῷ ὡς ἐπιτοπολύ λεγομένῳ, ἢ ὄντων, ἢ μὴ ὄντων. εἶον, εἰκὸς ἐστὶ τὰς μητέρας φιλεῖν τὰ τέκνα, καὶ τοὺς φθορομενέους μισεῖν τοὺς φθοροῦντας. ὡς τὰ πολλὰ γὰρ τοῦτό ἐστιν. ἢ καὶ εὐτείν. εἶον, εἰκὸς ἐστὶ πνιγὸς γινέσθαι ὑπὸ Κυῦα καὶ μὴ ὄμβρον, καὶ ἀνωμαλίαν αἴρας, συνοδούσης Σελήνης, ἐν μὲν αἰθέριαν. Τὸ δὲ σημεῖον ἐξετάζει τὸ Ἀριστοτέλει, ὅτι ἐστὶ πρότασις ἀποδεικτικὴ, ἢ ἀναγκαῖα, ἢ ἐνδόξος. Ἐστὶ δὲ ἑξήμερὸς τὸ σημεῖον. τὸ μὲν γὰρ ἔστιν ἀντίστροφον τῇ αἰτίᾳ, καὶ ἀναγκαῖον. ὃ καὶ καλεῖται τεκμήριον. εἶον, τοῦ ζῶντος τὸ ἀναπτύειν. Τὸ δὲ ἐπιπλέον. εἶον, τοῦ πυρέττειν τὸ πνέσικόν. δυνατὸν εἶναι καὶ ὑπὸ δρόμου καὶ ὑπὸ ἄλλου τινὸς τοῦτο γινέσθαι. Τὸ δὲ ἐπ' ἔλαττον. εἶον, πῦ πυρὸς ὁ καπνός. δυνατὸν γὰρ καίεσθαι πῦρ μὴ καπνῶ ἀναθρόσκοντος. Καὶ ἀπὸ μὲν πῦ ἐπιπλέον συλλογιζόμεθα πιθανῶς μὲν, ἐν ἀναγκαίως δέ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐπ' ἔλαττον συλλογιζόμεθα ἀναγκαίως. Ὁ δὲ Φιλόσοφος ἐπὶ πῦ παρόντος διακρίνει τὰ σημεῖα κατὰ τὴν διαίρεσιν τῷ συλλογιστικῶν γημάτων. Ἡ' εἶον ἐν τῷ πρώτῳ γήματι, ὃ ἐκ σημείων συλλογισμὸς, εἶον ἢ ἔχουσα γάλα σπιέλαβεν. ἢ δὲ ζωὴ ἔχει γάλα, ἄρα σπιέλαβεν. Ἡ' ἐν τῷ δευτέρῳ, ἢ κύβητα ἐστὶν ὠχρὰ. ἢ δὲ ἐστὶν ὠχρὰ, ἄρα κύβητα. Ἡ' ἐπὶ τῷ τρίτῳ, ὃ Πιττακὸς ἐστὶν ἀγαθός, ὃ Πιττακὸς ἐστὶ σοφός, εἰ σοφοὶ ἄρα ἀγαθοί. Τὸ μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ πρώτου γήματος (εἰ μὴ κατὰ τὴν ὑλίαν ἀμαρτάνει) ὁ Φιλόσοφος βούλεται ἄλυτον εἶναι, ὃ καὶ καλεῖται τεκμήριον. Τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ τρίτου γήματος, λύσιμον, καὶ οὐδὲ τὸ προκείμενον σωάγον. οὐ γὰρ ἐστὶν ἐκ μερικῶν τινος συναγαγεῖν τί καθόλου. Τὸ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ γήματι ἐν μόνον λύσιμον, ἀλλὰ καὶ παραλογίζεται. ἀμαρτάνει εἶον κατὰ τὸ γῆμα, καταφατικὸν σωάγον πρόβλημα. Εἴρηται δὲ τὸ σημεῖον πρότασις ἀποδεικτικὴ ἀναγκαῖα, διὰ τὸ τεκμήριον, ἐνδόξος δὲ διὰ τὸ σημεῖον. τὸ γὰρ ἀποδεικτικὴ ἐνταῦθα πλατύτερον ἐκλαμβάνει, ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῆ ἀναγκαίου καὶ ἐνδόξου ἐκτείνεται.

Διαφέρει δὲ τοῦ σημείου τὸ εἰκὸς, ὅτι τὸ μὲν εἰκὸς καθ' ἑαυτὸ θεωρεῖται, οἶον τοὺς φιλοῦντας εἰκὸς ἐστὶν ἀντιφιλεῖν, τὸ δὲ σημεῖον, κρίσει τῇ πρὸς ὃ ὅστις σημεῖον, εἶον τὸ γάλα ἔχειν σημεῖον ἐστὶ πῆς συλλήψεως, καὶ τ' ἄλλ' α.

435
τ' ἄλλα ὁμοίως. Εἴτα τὸ μὲν εἰκὸς οὐδέποτε ἐστὶν ἀναγκαῖον, ἀλλ' αἰεὶ
πιθανόν, ἐνδέχεται γὰρ καὶ τὸ ἀντικείμενον, τὸ δὲ σημεῖον ἐστὶν ὅτε τυγ-
χάνει ἀναγκαῖον, οἷον ἐστὶ τὸ τεκμήριον.

Εἰς τὰ ὕστερα

Α' Ν Α Λ Υ Τ Ι Κ Α'.

Εἰ καὶ τὸ ἐργῶδες τῆς πραγματείας δυσαντίθετον ἀπεργάζεται τὴν
ἐριμύειαν, καίπου καὶ τὸ τοῦ καιροῦ κατεπεῖγον παραιτητέον τὴν ἐγ-
χείρησιν πείθει, ἀλλ' ἐς τὸ χήσιμον τῆς θεωρίας, μᾶλλον δὲ τὸ ὑμῖν
σωοῖσον ἀφορῶντες, ἐκ ἀνεκτὸν ἠγάμεθα, μὴ καίτινα παραδοῦναι γινώ-
σιν, εἰ καὶ μὴ πάντων, ἀλλὰ γουὺ τῶν ἀναγκαϊοτέρων, καὶ οἷον, καὶ ἐφ'
ὅσον ἡμῖν ὁ καιρὸς ἐπιτρέψει. πρὶν δὲ προσελθεῖν τῇ ἀριστοτελικῇ λέξει,
ὀλίγα τινὰ τῶν εἰωθότων προλαμβάνεται προθεωρητέον.

Τί τὸ πρὸς οὗ ὁ λόγος ἐπὶ τῆς παρούσης
πραγματείας.

Η πόρηται περὶ τοῦ τί τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν ταῖς προκειμένοις βιβλί-
οις, καὶ ταῖς πάλαι, καὶ νῦν διαπεφώνηται ἵπομνηματισαῖς πε-
ρὶ τούτου. Οἱ μὲν βούλονται τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα, τὴν ὕλην τῆς
ἀποδείξεως εἶναι, οὐ μὲν δὲ τὴν ἀπόδειξιν, ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς δοξάζουσιν.
ἢ γὰρ ὕλη ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως συστατικῆς διαφορᾶς ἔχῃκε λόγον. καὶ οὐκ
ἐστὶ ταυτὸν εἰπεῖν περὶ τῆς ἀποδείξεως τῆς ὕλης διαλαμβάνειν, καὶ περὶ
αὐτῆς τῆς ἀποδείξεως, ἢπερ ἐστὶν ἀπόδειξις. ὡπερ οὐδὲ ταυτὸν ἐστὶν εἰ-
πεῖν περὶ λογικοῦ, καὶ περὶ ἀνθρώπου, ἢπερ ἐστὶ λογικός.

Δεύτερα δόξα.

Οἱ δὲ ἐπιτιθέμενοι ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς παρούσης πραγματείας βι-
βλίῳ διειληφθαι τῷ φιλοσόφῳ περὶ ὀρισμοῦ, καὶ διατύτω τὴν
εἰσότητα τῆς πραγματείας διασῶσαι ἀπουδάζοντες, οὐδέτερον καθ' αὐτὸ
εἶναι φασὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα, οὔτε τὴν ἀπόδειξιν, οὔτε μὲν
τὸν ὀρισμὸν, ἀλλὰ τί καθολικώτερον κοινὸν ἀμφότερον, οἷον φασὶν εἶναι τὸν

τρόπον τοῦ ἐπίσταθαι. δι' ἀμφοτέρων γὰρ ἐπιστάμεθα, τοῦτε ὄρισμοῦ, καὶ τῆς ἀποδείξεως. διὰ μὲν τοῦ ὄρισμοῦ τὴν οὐσίαν τῆς ὄντων, διὰ δὲ τῆς ἀποδείξεως τὰ πάθη τῆς αὐτῆς. Ἀλλ' οὐδὲ τούτων ἡ δόξα παραδεκτέα. ἤρπται γὰρ ψευδοῦς ὑποθέσεως παρὰ τὴν διδασκαλίαν τὴν ἐν τῇ δόξῃ βιβλίῳ. οἴονται ὅτι ἐν ἐκείνῳ τὸν Φιλόσοφον διαλαμβάνειν περὶ τοῦ ὄρισμοῦ καθ' ἑαυτόν, ἀλλὰ μὴ ὡς ἀναφερόμενον ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν.

Δήλωσις τῆς ἀληθείας.

Ἡ μὲν δὲ χαμειώμετον ἐπὶ τῆς ἀριστοτελικῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς κοινῆς τῆς παλαιῶν δόξης. αὐτὸς γὰρ ἐν κεφαλαίῳ τρίτῳ τοῦ πρώτου τῆς προτέρων Ἀναλυτικῶν, εἴδα τὴν παροῦσαν προαναφώνει πραγματείαν, σαφῶς ὁμολογεῖ ταύτῃ περὶ ἀποδείξεως ἐσομένην. φησὶ
 „ γὰρ, λέγομεν ἤδη, διὰ τίνων, καὶ πότε, καὶ πῶς γίνεται πᾶς συλλογισμὸς, ὑπερον δὲ λεκτέον περὶ ἀποδείξεως. καὶ συμπεραίνων πάντα τὸν περὶ ἀναλύσεως λόγον, ἐν τῇ τέλει τῆς εἰς κεφαλαίου, ἐν τῇ δούτῃ βιβλίῳ τῆς ὑπέρων φησὶ. περὶ μὲν οὖν Συλλογισμοῦ καὶ Ἀποδείξεως, τίτε ἐκάτερόν ἐστι, καὶ πῶς γίνεται, φανερόν. ἅμα δὲ καὶ περὶ Ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς, ταυτὸν γὰρ ἐστίν. οὐδὲ μίαν ποιησάμενος μνήμην τοῦ ὄρισμοῦ φαίνεται, καίτοι μακρότερον περὶ ἐκείνου διεληφῶς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ. Ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ καθ' αὐτὸ ἡ διάληψις ἐστίν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον γίνεται μέσον τῆς ἀποδείξεως, διὰ τοῦτο οὐδὲ ὡς μέρος τῆς Θεωρίας ἐμνήσθη τούτου συμπεραίνων τὴν διάσκεψιν. Κεῖθω τοιγαροῦν ἐνταῦθα εἶναι ἐν ἀμφοτέροις τοῖς βιβλίοις τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἡ ἀπόδειξις ἢ περὶ ἐστὶν ἀπόδειξις.

Περὶ τῆς ἔπιγραφῆς τῶν βιβλίων.

Ἐπιγράφεται δὲ ἡ πραγματεία Ἀναλυτικά. τί δὲ ἐστὶν ἀνάλυσις, εἴρηται ἐν ἀρχῇ τῆς προτέρων, καὶ ὅτι ἐστὶ διττή. ἡ μὲν ἀναλύουσα ἐπὶ τὰς αἰτίας ἐξ ὧν ἤρπται ἡ ἐπιφορὰ τοῦ συλλογισμοῦ. ἡ δὲ ἐπὶ τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ἤρπται τὸ ἀναγκαῖον τοῦ συλλογισμοῦ πράγματος, περὶ ἧς ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἥτις εἰκότως καὶ ὑπέρα εἴρηται πρὸς τὴν προτέραν ἀναφερομένη. Ἐκείνη γὰρ ἐπὶ τὸ εἶδος ἀναφέρεται τοῦ συλλογισμοῦ, ὅπερ ἐστὶ κοινὸν πᾶσι τοῖς συλλογισμοῖς, καὶ γένους ἔχει λόγον πρὸς τὴν

παῦ εἶδος συλλογισμοῦ, αὕτη δὲ ἰδίᾳ θεωρεῖται περὶ τὴν ὕλην τοῦ ἐπισημονικοῦ συλλογισμοῦ, ἣτις διαφορᾶς τόπον ἐπέχει, καὶ συσατική γίνεται τοῦ ἐπισημονικοῦ εἶδους τῆς συλλογισμῶν.

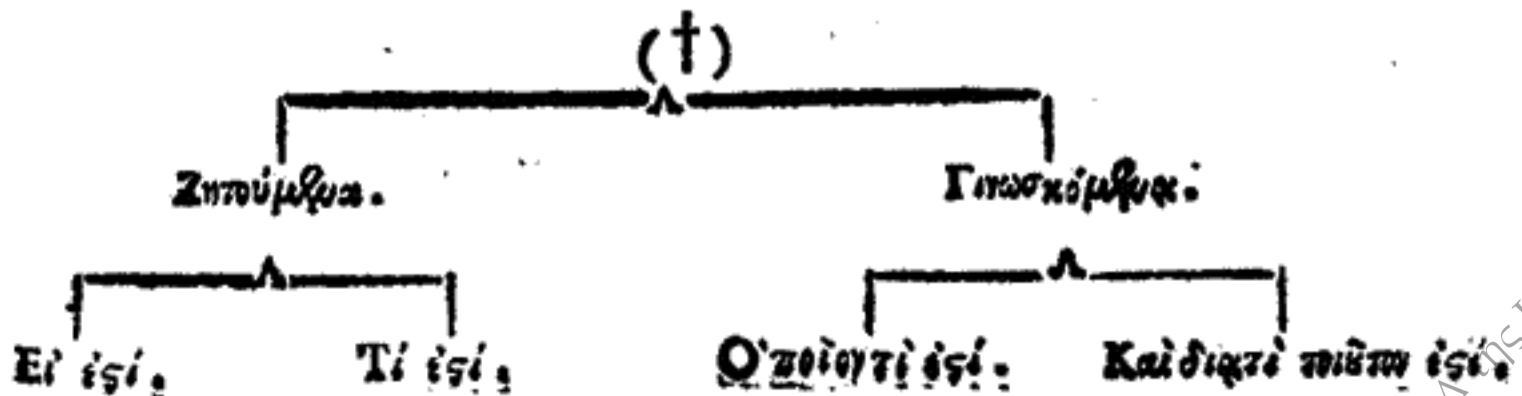
Περὶ τῆς τάξεως ἣ κέχρηται ὁ Φιλόσοφος ἐπὶ τῆς προκειμένης πραγματείας.

Ἐῖς δὲ καὶ ἄπο τῆς τάξεως, ἣ κέχρηται ὁ Φιλόσοφος, δηλοῦται τὸ αἶτιον τῆς ἐπιγραφῆς τῆς βιβλίων. Ἐῖς δὲ ἡ τάξις ἀναλυτικὴ, ἀπὸ τοῦ (1) τέλους ἀρχομένη, καὶ προβαίνουσα ἐπὶ τὴν θεωρίαν (2) τῆς πρὸς τὸ τέλος. Ἐκθέμενος γὰρ τὸν ὅρισμόν τῆς ἐπισήμης, ἥπερ ἐστὶ τέλος τῆς ἀποδείξεως, προσεχῶς ἀποδίδωσι τὸν ὅρισμόν τῆς ἀποδείξεως, καὶ ἐφεξῆς ἀπαριθμεῖ τὰς συσατικὰς ιδιότητες τῆς αὐτῆς, ἃς ἔλαβεν τὸς τῷ πρώτῳ, μάλιστα δὲ διὰ πάσης τῆς πραγματείας πολυπραγμονεῖ.

Περὶ διαιρέσεως τῆς πραγματείας.

Ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ὁ Φιλόσοφος διαλαμβάνει περὶ τῆς ἀρχῶν τῆς ἀποδείξεως, καὶ ἰδιωμάτων τῆς αὐτῆς, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀντικειμένων, καὶ ὅπως ποτε ἄλλως ἀναφερομένων ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ περὶ ὅρισμῶν φαίνεται ἄσχεπτόμενος, ἣ πέφυκε γίνεσθαι μίσην τῆς ἀποδείξεως. ἀλλ' οὐ περὶ τούτου μόνου. ζητεῖται γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ πόσα τὰ (†) ζητούμενα ἐφ' ἑκάστου τῆς ὄντων, καὶ ὅτι ἰσαχῶς τούτοις τὰ γνωσκόμενα συμβαίνει γίνεσθαι, ὅσαις τε αἰτίαις κέχρηται ἢ ἀποδείξεις, καὶ πολλὰ ἄλλα. ἄπερ ἔξεσιν ἐπ' αὐτοῦ τῷ ἀναγινώσκοντι διαγνῶναι. Ὅθεν ὡσαύτῃ ὁ Ἀλέξανδρος περὶ τῶν δευτέρου τῆς προτέρων ἔλεγε, περὶ τῆς ὑπολοίπων εἶναι τοῦ πρώτου, ὁμοίως πάνταυθ' αἰπεῖν ἔξεσι, τὸ δευτέρον τῆς ὑτέρων περὶ τῆς ὑπολοίπων ἀεὶ λαμβάνειν τῷ πρώτου,

(1) Συμπερίσματος. (2) Προπίστων.

του, ὅσα δηλαδὴ ἐν τῷ πρώτῳ, ἵνα μὴ διακόπτοιο ἡ διδασκαλία,
ἢ ὅπως ἄλλως, ἔτυχε παραλοιπῶν ὁ Φιλόσοφος.

Διαίρεσις τοῦ πρώτου Βιβλίου.

Επὶ δὲ τοῦ πρώτου βιβλίου διδύς ἐν προομιῶ ὑποτίθουσιν ὁ Φιλόσοφος ἀδιακρίτως καὶ συγκεχυμένως τὴν Ἐπισήμην καὶ Ἀπόδειξιν. ἐν δὲ τῷ δεύτερῳ κεφαλαίῳ τὶ ἐστὶν Ἐπισήμη καὶ Ἀπόδειξις παραδοκῶς, ἀρχεται τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀποδείξεως, ἕως καὶ παρατείνει μέχρι τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου κεφαλαίου. Ἐπιῦθεν διαλαμβάνει περὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἀποδείξεως μέχρι τοῦ ἑξῆς καὶ δεκάτου. ἐφεξῆς δὲ περὶ τινῶν ἰδιωμάτων τῆς ἀποδείξεως καὶ συγγραῶν τῆς αὐτῆς, τὴν διάσκεψιν ποιῆται μέχρι τέλους τοῦ ὅλου βιβλίου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Π Ρ Ω Τ Ο Ν .

Πᾶσα (1) διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις διανοητικὴ, ἐκ (2) προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως.

Επὶ τῷ προτεθέντῳ ἀξιώματι ὑποτίθουσιν ὁ Φιλόσοφος, ὡς εἴρηται, τὴν Ἐπισήμην, καὶ Ἀπόδειξιν. ἐν γὰρ τῷ ὑποκειμένῳ ὄρῳ τοῦτου, τῷ τῆς διδασκαλίας καὶ μαθήσεως ὀνόματι ἐνοεῖται ἀπλῶς πᾶσα γνώσις καὶ μάθησις, ὅποια ποτ' αὖ εἴη διανοητικὴ. τοιαύτη δὲ ἐστὶ καὶ ἡ ἀποδεικτικὴ λεγομένη Ἐπισήμη. Ἀποκλείεται δὲ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας, ἢ τῆς ἀρχῶν Ἐπισήμη, καὶ ἡ δι' αἰσθήσεως γνώσις, αἵπερ εὐθὺς εἰσὶ διδασκαλίαι διανοητικαί. ἄλλως γὰρ ἕως ἐπ' ἀπειρον προελθεῖν, ἄλλῃ πρὸ ἄλλης διδασκαλίαν καὶ γνώσιν ζητουῦτας. Ἐπὶ δὲ τῷ κατηγορημένῳ ἐν τῷ προβλήματι, τῷ τῆς προϋπαρχούσης γνώσεως προσρήματι, ἐνοεῖται πᾶς λόγος πισωτικός, δι' ἃ συμβαίνει, ἢ ἐμμέσως συναγεσθαι τι, μάλιστα δὲ ἀπλῶς, πᾶσα προϋπάρχουσα γνώσις ἀμέσως συμβαλλομένη τῷ ὅπως χειρουῖται εἰς γνώσιν τοῦ δεικνυμένου, ὅποια δὲ ποτ' ἐστὶ καὶ ἡ γνώσις τῶν ἀρχῶν, ἐξ ὧν ἡ ἀπόδειξις. Ἀμφότερα τοῖσι καὶ Ἐπισήμη καὶ Ἀπόδειξις συγκεχυμένως ὑποτίθενται ἐπὶ τοῦ προτεθέντος ἀξιώματος. Ἐστὶ δὲ πᾶν ἀξίωμα, πρότασις ἀναπόδεικτος, καὶ καθ' ἑαυτὴν γνώσις.

(1) Ὑποκείμενον. (2) Κατηγορούμενον.

ειμος. Ο φιλόσοφος μόντοι τὸ προπεθεῖν ἐμπεδοῦται ἐφεξῆς δι' ἐπαγωγῆς ἀπὸ τῆς καθ' ἕκαστα ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ὅσαι κέχρηται ὁπωσούτω λέγει πιστικῶ.

Σκεπτέον ἐπὶ τῆς λέξεως.

Εἴσι δὲ διδασκαλία καὶ μάθησις ταυτὸν μὲν τῆς ὑποκειμένης, τῆς χέσεως δὲ διάφορον. Λέγεται γὰρ διδασκαλία ἡ γνῶσις, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ διδασκάλου λαμβανόμενῃ. Μάθησις δὲ ἡ αὐτὴ γνῶσις καθὸ ταύτῃ μαθησόμενοι διδασκόμενοι. Προσέτι δὲ κακείνη ἡ γνῶσις σημαίνεται, ἡ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναπολουῦτες, ἢ ἀναγινώσκοντες ἐκ τῆς βιβλίων προεζόμεθα. Εἴωθε δὲ ὁ φιλόσοφος τὰς ἀξιωματικὰς ἀρχὰς συγγραφεῖς τριῶν ἔσοποις, ἢ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ὁρῶν, ἢ ἐκ τῆς κοινῆς ὑπολήψεως, ἢ δι' ἐπαγωγῆς ἀπὸ τῆς καθ' ἕκαστα, ὡς περ ἐνταῦθα.

Περὶ τῶν ζητούμενων ἢ γινωσκομένων περὶ ἐκάστου.

„ Διχῶς δ' ἀναγκαῖον προγινώσκειν.

Παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος ἐφεξῆς τὴν προὔπαρχσαν γνῶσιν, ὅποιαν ποτὲ εἶναι δεῖ, καὶ τίνων. Καὶ πρῶτον προβάλλει δύο ἔσοποις τῆς γινώσκειν, τὸν μὲν, εἰ ἐστὶ, τὸν δὲ τί ἐστίν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δύο ἔσοποις γνωστικῆς τῆς ἔντων, ἃς ἀποδίδωσιν ὁ φιλόσοφος ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας βιβλίου τῆς ὑτέρων, ὅτι ἐστὶ (δηλαδὴ τὸ ζητούμενον) τοιοῦτον, καὶ διατί ἐστίν. ἀλλ' οἱ προῤῥηθεῖτες δύο, ἀναγκαῖως προὔπαρξονται ἐκάστης ἀποδείξεως. διὸ καὶ ἀρχαὶ προγνωστικαὶ καὶ προγνώσεις προσαγορεύονται. οἱ δὲ λοιποὶ δύο δι' ἀποδείξεως συνάγονται.

Ἐννοοῦνται δὲ αἱ διαληφθεῖσαι προγνώσεις, ἡ μὲν πρώτη εἰ ἐστὶ, εἰ ὅλως ἐστὶ δηλαδὴ τὸ ζητούμενον ἐν τῇ φύσει τῆς ὄντων ὑπάρχον, ἢ γουὺν ἐν δυνάμει φυσικῇ ὅν τοῦ ὑπάρχειν χρόνῳ ὠρισμένη. Λέγεται δὲ ζητούμενον μὲν, εἰ ἐστίν, ὑποτιθέμενον δὲ, ὅτι ἐστὶ. Τὴν δὲ δευτέραν πρόγνωσιν διχῶς ἐνδέχεται ἐννοεῖν, ἢ τί ἐστὶ τοῦτο, δηλαδὴ τί σημαίνει τοῦτο, οὗ ἢ σημασία, καὶ ὀνοματώδης λέγεται λόγος, ἢ τί ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τὸ ζητούμενον. τῆς δὲ σημαίνει τὸν ὀρισμὸν τοῦ αὐτοῦ πράγματος.

Περὶ τῶν προγινωσκομένων τῆς ἀποδείξεως.

Εκθέμενος ὁ φιλόσοφος τὰς προγνώσεις, ἐφεξῆς ἕκαστα προβάλλει προγινωσκόμενα πρὸ τοῦ σιναγομένου δι' ἀποδείξεως. ὧν μὴ προγνωστέων, οὔτε εἰς ἐπισημνίῳ τοῦ σιναγομένου ἐλθεῖν δυνάμεθα, οὔτε δι' ἀποδείξεως τοῦτο προσεγκεῖν. Τὸ δὲ λεγόμενον, καθ' ἑαυτὸ δῆλον. Τρεῖς γὰρ εἰσὶν ὅροι ἐξ ὧν ἡ ἀπόδειξις, καὶ ἀπλῶς πᾶς συλλέσθηκε συλλογισμός. δύο μὲν οἱ τοῦ προβλήματος, τὸ διδόμενον ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα, καὶ τὸ ζητούμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ πάθος τὸ κατὰ τὸ ὑποκείμενον ἀποδεικνύμενον. Ἰνα δὲ τοῦτο σιναχθῆ, ἀνάγκη ἐστὶ καὶ τρίτον λαβεῖν ὅρον, τὸν μέσον δηλαδή, ὅστις πρὸς ἀμφω τὰ ἄκρα συνημμένος, ἢ γουὺ θατέρως μὲν συνημμένος, τῷ δὲ λοιπῷ ἀλλοτέρως εἴη. καθ' ἡν σιναφείῃ τε καὶ ἀλλοτριότητι τῷ μέσῳ πρὸς τὰ ἄκρα αἱ (1) ἀρχαὶ ἀποτελοῦνται, ἐξ ὧν συλλέσθηκε ἡ ἀπόδειξις, δι' ἧς ποιεῖται τὸ ἐπισημνικῶς γινῶσιν τοῦ σιναγομένου. Εἰ οὐκ ἀδυνάτον ὅστις τὴν γνώσιν τοῦ συμπεράσματος λαβεῖν πρὸ τοῦ ἐγνωσκῆαι τὰς προτάσεις ἐξ ὧν ἐπιφέρεται, τὰς δὲ προτάσεις ποιεῖ ἡ σιναφείῃ τοῦ μέσου πρὸς τὰ ἄκρα, ἀδυνάτον δὲ ἐγνωσκῆαι τὴν τοιαύτην σιναφείῃν, μὴ ἐγνωστέων τῶν ἄκρων τοῦ προβλήματος, καὶ τοῦ μέσου ὅρου, ἢ περ σιναπτεται, ἢ ἀντίκειται τοῖς ἄκροις, ὅπερ ἐστὶν ἐγνωσκῆαι τὰς ἀρχάς, τρεῖς ἔσονται προγινωσκόμενα πρὸ τῷ συμπεράσματος, τὸ ζητούμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ καπιγορούμενον τοῦ προβλήματος, καὶ λέγεται πάθος. τὸ διδόμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον τοῦ προβλήματος, καὶ ὁ μέσος ὅρος ἢ περ σιναπτεται τούτοις, ὃν ἕξοπον αἱ ἀρχαὶ ἀποτελοῦνται.

Ὁ τρόπος καθ' ὃν αἱ ἀρχαὶ προγινώσκονται.

Αἱ ἀρχαὶ προγνωστέαι εἰσὶ κατὰ τὸν πρῶτον τῶν ἐκτεθεστέων τῆς προγνώσεως ἕξοπον, εἴπερ εἰσὶ δηλαδή. Τὸ μόνον ἐγνωσκῆαι τὰς ἀρχάς εἰ εἰσὶν, εἰδῆσαι ταύτας εἰσὶν εἴπερ εἰσὶν ἀληθεῖς. τὸ γὰρ εἶναι τῶν ἀρχῶν, τὸ, ἀληθεῖς εἶναι εἰσὶν. ὅθεν οὐδὲ ἄλλως εἰσὶν ἐγνωσκῆαι τὰς ἀρχάς, ἢ ὅτι εἰσὶν. ἐπειδὴ γὰρ κατὰ συμπλοκῆν τὴν ἐν τῇ λεκτικῇ συνηθείᾳ τὸ εἶναι ἔχουσι, τὸ τί ὅστις ἐκείνων, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν, ἢ περ εἰσὶ τοιαῦται, ἢ τὸ εἶναι ἀληθεῖς.

Ὁ τρό-

(1) Προτάσεις.

Ο' τρόπος τῆς προγνώσεως τοῦ πάθους.

ΤΟ' Πάθος εἶπαι τὸ ζητούμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ κατηγορούμενον τῷ προβλήματι, ἀπόχρη προεγνώσθαι τί ἐστίν, οὐ κατὰ τὸ πρᾶγμα, δηλαδὴ κατὰ τὸν πραγματιώδη ὀριτισμόν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος, ἥτοι τὸν ὀνοματώδη λόγον, ὡς ἐπὶ τοῦδε τῷ προβλήματι, πότερον ὁ ἀνθρώπος γελαστικός; ἀπόχρη εἰδέναι τί σημαίνει ἡ φωνὴ αὐτῆ, γελαστικός, εὐ μόντοι ἐστὶ προγνωσέον περὶ αὐτοῦ, τί ἐστὶ πραγματικῶς, κατὰ τὸν πραγματιώδη λόγον δηλαδὴ τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ πρῶτον δείκνυται. μὴ γὰρ προγνωστέος ὅ,τι ποτε ἡ φωνὴ σημαίνει, δι' ἧς τὸ πάθος δηλοῦται, οὐκ ἐστὶ ζητῆσαι τὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας, αἷς δυνάμεθα συναγαγεῖν τὸ δηλούμενον πρᾶγμα κατὰ τὸ ὑποκείμενον.

Δείκνυται ὁμοίως καὶ τὸ δεύτερον. ἐν γὰρ τῷ πραγματιώδει ὀριτισμῷ τοῦ πάθους, λαμβάνεται τὸ ὑποκείμενον οὐ ἐστὶ πάθος. ἀλλ' ἔτι πρὸ τῆς ἀποδείξεως οὐκ οἶδαμεν εἴπερ ἐνυπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ τὸ τοιοῦτον πάθος. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τῷ ἀποδεικνυμένῳ σκοπὸς συναγαγεῖν διὰ τῆς ἀποδείξεως. οὐκ ἄρα πρὸ τῆς ἀποδείξεως ἐστὶ δυνατὸν εἰδέναι τὸν πραγματιώδη λόγον τοῦ πάθους.

Τίνι τρόπῳ προγνωσέον ἐστὶ τὸ Διδόμενον, ἥτοι τὸ ὑποκείμενον τοῦ προβλήματος.

ΤΟ' Διδόμενον ἥτοι τὸ ὑποκείμενον τοῦ προβλήματος ἀμφοτέρως προγνωσέον ἐστὶ, ἢ εἰ ἐστὶ δηλαδὴ, καὶ τί ἐστίν. εἰ ἐστὶ δηλαδὴ ἐν τοῖς ἐστὶ πραγματικῶς, ἢ ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ. Τί δὲ ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον προγνωσέον ἐστὶν ἀναγκάως κατὰ τὸν ὀνοματώδη λόγον, πρὸ τῆς οἰασουῦ ἀποδείξεως, εἴτε ἐκ τῆς προτέρων, καὶ τοῦ διότι ἡ ἀπόδειξις εἶναι, εἴτε ἐκ τῆς ὑστέρων καὶ τοῦ ὅτι. εἴτε δι' αἰτίας ἐνδογενεῖς, εἴτε δι' ἐξωτερικῆς αἰτίας ἢ ἀπόδειξις συναγεται.

Κατὰ μόντοι τὸ τί ἐστὶ τοῦ πράγματος, τούτῃ κατὰ τὸν πραγματιώδη λόγον, καὶ ἀνάγκη ἐστὶν αἰεὶ προεγνώσθαι τὸ ὑποκείμενον, ὅτι μὴ ἐν ταῖς ἐκ τῆς προτέρων ἀποδείξεσιν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν πάσαις ταύταις, ἀλλ' ἢ μόνον ἐν αἷς ἢ συναγωγῇ τῆς συμπεράσματος γίνεται δι' αἰτίας ἐσωτερικῆς.

Δείκνυται πρῶτον ὅτι τὸ ὑποκείμενον προγνωσέον ἐστὶν, ὅτι ἐστὶ. τοῦτο δὲ καὶ αὐτόθεν δῆλον. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ δίδόμενον λέγεται, ὅτι δίδεται

ΚΚΚ

ἀπὸ

ὑπὸ τῆς προσδιαλεγόμενων, καὶ ὑποτίθεται ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι ὑπὸ τῆς
 ζητουμένων τὰ πάθη τοῦ αὐτοῦ. Δείκνυται δὲ ἄλλοτερον, ὅτι μὴ αἰεὶ εἰσὶν ὑπο-
 θέσιον, ἐγνωσμένου κατὰ τὸν οὐσιώδη λόγον. ἐπὶ γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ὑπέ-
 ρων καὶ αἰτιατῆς ἀποδείξεων, δῆλον ὅτι οὐ ζητεῖται ἡ γνώσις τοῦ οὐσιώ-
 δους λόγου τοῦ δεδομένου, ὁμοίως δὲ οὔτε ἐν αἷς ἀποδείξεσι τὸ μέσον ἐ-
 σὶν αἰτία ἔξωτερική, ὡς ἡ παρέμπωσις τῆς γῆς μεταξὺ Ἡλίου καὶ Σελή-
 νης, αἷτιον γίνεται τῆς σελλωιακῆς ἐκλείψεως, καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλων τῆς
 πικύτων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τρίτον εἴρηται, γίνεται φανερόν, ὅτι ἀναγ-
 καίως προγνωστέον ἐστὶ τὸ δεδομένον κατὰ τὸν οὐσιώδη αὐτοῦ λόγον, ἐν ταῖς
 ἀποδείξεσι ταῖς τοῦ διότι, ὅσαι δι' αἰτίας ἐνδογενεῖς συμπεραίνουσιν.
 Ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ οὐσιώδης λόγος τοῦ δεδομένου μέσον γίνεται εἰς ζήτη-
 σιν καὶ συναγωγὴν τῆς παθημάτων κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Ἡ δὲ γνώσις τῆς ἀρ-
 χῶν ἀναγκαίως ὑποτίθεται πρὸ τοῦ συμπεράσματος, καὶ ὁ ὄρισμός ἀρχῶν
 τοῦ αὐτοῦ δεδομένου ἀναγκαίως ὑποθετέος εἰσὶν εἰς ἔρδιναν καὶ γνώσιν τῆς
 παθημάτων τοῦ αὐτοῦ. Ὁ μόντοι Φιλόσοφος ἐπὶ τοῦ παρόντος κοινότερον
 περὶ πάσης ἀποδείξεως διδάσκων, εἴρηκεν ἀποχρώντως ἔχειν περὶ τοῦ
 δεδομένου προγνωσκῆσαι, εἰ ἐστὶ, καὶ τί σημαίνει τοῦτομα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Ν .

Επὶ τοῦ προλαβόντος κεφαλαίου ὁ Φιλόσοφος ὑπέθετο ὅτι εἰσὶν Ἀπό-
 δεῖξις καὶ Ἐπισήμη ἀποδεικτικὴ ἐν τῷ προβληθέντι ἀξιώματι.
 διδάξας δὲ ἐφεξῆς τοὺς προγνωστικεὺς (1) ῥόπους, οἷς τὰ τετρία προγι-
 νωσκόμενα προλαμβάνεται, ἀκολουθῶνς νυν ἀρχεται ἡμῖν παραδιδόναι,
 τί εἰσὶν Ἐπισήμη, καὶ τί Ἀπόδειξις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἐπισήμη τέλους ἔ-
 χηκε λόγον πρὸς τὴν Ἀπόδειξιν, ἡ δὲ ἀπόδειξις πρὸς τὴν Ἐπισήμην
 μέσον ἐστὶ καὶ ὄργανον δι' ἧς τὴν Ἐπισήμην ποιεῖσθεθα, τὰ δὲ μέσα ἀπὸ
 τοῦ τέλους διορίζονται, μεξουῦνται, καὶ διαγινώσκονται, διάτοι τοῦτο
 ὁ Φιλόσοφος πρὸ τοῦ παραδουῦναι τὸν ὄρισμόν τῆς ἀποδείξεως, τῆς Ἐπι-
 σήμης ἡμῖν τὸν λόγον ἀποδίδωσι. Διέλοι δ' αὖτις τὸ κεφάλαιον τελευ-
 τῶς, ὡν ἐν τῷ πρώτῳ ὁ ὄρισμός τοῦ ἐπίσταθαι, ἡτοι τῆς Ἐπισήμης πε-
 ριέχεται. ἐν δὲ τῷ δεύτερῳ τὸν ὄρισμόν τῆς Ἀποδείξεως, καὶ τὰ συστατι-
 κά τῆς κατ' ἐκείνῳ ἀρχῶν ἐκτίθεται, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τὰ γνήνη ἀπαριθ-
 μεῖται τῆς ἀρχῶν τῆς ἀποδείξεως.

Ἐπί-

(1) Εἰ ἐστὶ ἔτι ἐστὶ.

„ Επίσαθαι δὲ οἰόμεθα ἕκαστον ἀπλῶς (ἀλλὰ μὴ τὸν σοφιστικὸν ἔ-
 „ πον τὸν κατὰ συμβεβηκὸς) ὅταν τὴν αἰτίαν οἰόμεθα γινώσκειν, δι-
 „ ὡς τὸ πρᾶγμα ἐστίν, ὅτι ἐκείνου αἰτία ἐστίν, καὶ μὴ ἐνδέχεται τούτο
 „ ἄλλως εἶναι.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐπίσαθαι διαφόρως συμβαίνει γίνεσθαι, καὶ ἡ Ἐπιστήμη
 λέγεται πλεοναχῶς, ὁ Φιλόσοφος διδύς ἀποκλείει τῆς προκειμένης θεω-
 ρίας τὸν σοφιστικὸν τοῦ ἐπίσαθαι ἔργον, ὃν εἰρηκότος τοῦ Φιλοσόφου καὶ
 συμβεβηκὸς εἶναι, κήθησαν τινες περὶ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς σοφισμά-
 των ἐνοεῖν τὸν Φιλόσοφον. ὡς δὴ ἔργον οἱ Σοφισταὶ ἐδὶ ὅτε τὰ προσήκου-
 τα τῆ οὐσία, τοῖς συμβεβηκῶσιν ἀποπέμουςιν, οἷον, ὁ ἄνθρωπος ἐστίν
 οὐσία, τὸ φαλακρὸν τοῦτο ἐστίν ἄνθρωπος, τὸ φαλακρὸν τοῦτο ἄρα ἐστίν
 οὐσία. καὶ ἀνάπαλιν ὡδὶ, πᾶν λευκὸν ἐστὶ χρῶμα, τὸ ψιμίθιον ἐστὶ
 λευκὸν, τὸ ψιμίθιον ἄρα ἐστὶ χρῶμα. Ὅτι δὲ τὴν ἐνοίαν ταύτην οὐκ
 ἀποδέχεται ἡ λέξις τοῦ Φιλοσόφου, διὸλον αὐτόθεν. διὸ εἰς ἑνωτέραν δή-
 λωσιν τῆς ἐνοίας τοῦ Φιλοσόφου ἐκείνο ληπτέον. ὅτι διχῶς συλλογίζε-
 σθαι εἰώθασιν οἱ σοφιστικοί, εἴνα μὲν ἔργον εἰς ἐξαπάτην τῆς ἀλλο-
 τείων, καὶ τὰ εἶδη ὁ Φιλόσοφος ἐκτίθησιν ἐν τῇ περὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων.
 ἕτερον δὲ ἔργον κατ' ὃν τοὺς (1) ἰδίους διδάσκουσι τὰ οἰκεία δόγμα-
 τα. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν δεύτερον ἔργον ἡ διδασκαλία τούτω, καὶ αἷς ἐ-
 κέχρητο δείξεισιν οὐκ ἀπὸ τῆς οἰκείων τοῦ δεικνυμένου αἰτίων ἐλαμβάνου-
 το, ἀλλὰ διὰ τῆς (2) συμβεβηκῶτων, καὶ αἰτίων ἐξωτερικῶν συνεπέ-
 ραινον. ὃν ὁ Φιλόσοφος λογικὸν καὶ διαλεκτικὸν τὰ εἰδέναι ἔργον προσαγο-
 ρεῖν εἰώθεν, ὡς ἐν τῇ ἢ τῆς φυσικῶν ὁ. ἐδαφίω, καὶ ἐν ἄλλοις απορά-
 δῶν διατάσσεται. Τὸν τοιοῦτον τοιγαροῦν τοῦ ἐπίσαθαι ἔργον ἐνοεῖ ὁ
 Φιλόσοφος σοφιστικὸν, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς, ὡς διὰ συμβεβηκῶτων πα-
 ραδιδόμενον, ὃν καὶ ἀποκλείει τῆς προειρημένης θεωρίας.

Ὁμοίως δὲ ἀποκλείεται τῆς αὐτῆς θεωρίας καὶ ὁ ῥητορικὸς τοῦ ἐπίσα-
 θαι ἔργος, οἷτινες ἀπὸ τῆς εἰκότων καὶ σημείων ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' οὐκ
 ἀπὸ τῆς ἀληθῶν ἐξ ἀνάγκης, καὶ οἰκείων τοῦ συναγομένου πράγματος
 αἰτίων. οἷον, εἰκὸς ἐστὶ τὸν πλανόμενον νυκτὸς κλέπτῳ εἶναι, ὁ Σωκρά-
 τῆς νυκτὸς πλανᾶται, ἄρα κλέπτης. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερος ἔργος τοῦ ἐπίσα-
 θαι ἀπὸ τῆς ἀποτελεσμάτων καὶ αἰτιατῆς, καὶ παρὰ τούτους ἐντελής, καὶ
 κυριώτατος τοῦ ἐπίσαθαι ἔργος, οἷα ἐστὶν ἡ δι' ὀρεσμῶν καὶ ἀπλῶς τῆς

ΚΚΚ 2

πρώ-

(1) Μαθητῆς. (2) Οἷα ὁ Πλάτων βεβλήμενος δόγματισσε περὶ ἀθανασίας τῆς
 ψυχῆς οὐκ ἐπιχειρεῖ ἀπὸ τῆς ἐσωτικῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμβεβηκῶτων, οἷον, ἡ ψυ-
 χὴ ἀθάναται.

πρώτων ἀρχῶν γνώσις, ἥτις καὶ κυρίως Ἐπιστήμη λέγεται τῷ Φιλόσοφῳ, ὡς ἐπὶ τῷ παρόντι, ἐν κεφαλαίῳ τρίτῳ παραδίδωσιν ὁ Φιλόσοφος. Ἄλλ' οὐδὲ οὗτος ἐστὶ τῆς προκειμένης σκέψεως. Ἐνταῦθα γὰρ οὐρίζεται μόνον ἡ δι' ὑποδείξεως ποιεζομένη Ἐπιστήμη, ὡς αὐτὸς ὁ Φιλόσοφος ἐπὶ τῆς λέξεως ἐνεσεῖν δίδωσιν.

Ἀνάπτυξις τοῦ ὀρισμοῦ τῆς Ἐπιστήμης.

Ταῦτ' ἐπιγαρουῦ τὴν δι' ὑποδείξεως Ἐπιστήμην οὐρίζομενος ὁ Φιλόσοφος ἔφη. ἐπίστασθαι δὲ εἶναι, ἔσταν τὴν αἰτίαν οἰόμεθα εἰδέναι, καὶ δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι, καὶ ὅτι ἐκείνου αἰτία ἐστὶ, καὶ μὴ ἐνδέχεσθαι πῦτο ἄλλως ἔχειν. Ἐπὶ τῷ ὀρισμῷ τούτῳ ὡς γένος μὲν εἰληπται τὸ εἰδέναι, ἥτις ἡ εἰδήσις καὶ γνώσις, ὅπερ μετὰ τῶν ἄλλων γνώσεων καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως ὑπάρχει κοινόν, τὰ δὲ ἐφεξῆς προσληφθέντα διαφορᾶς λόγον ἔχει, οἷς διακρίνεται ἡ ἐπιστημονικὴ γνώσις δι' ὑποδείξεως τῶν ἄλλων, ὅσαι μὴ τοιαῦται γνώσεις. Τεῖα δὲ τὰ προβληθέντα εἰσὶ. Πρῶτον εἰδέναι τὴν αἰτίαν δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι. οὐ μόνον δηλαδὴ τὸ αἰτίον τῆς γνώσεως, ἐν ἧσέῳ καὶ τὰ ἀποτελέσματα αἰτία γίνεται τῆς γνώσεως τῶν οικείων ἀρχῶν, ἀλλ' ἥτις εἶναι αἰτία οικεία καὶ προσεχῆς τῆς συναφείας τοῦ πάθους πρὸς τὸ διδόμενον ὑποκείμενον, ὅπερ ἐδήλωσεν ὁ Φιλόσοφος εἰπὼν, (δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι.) Τοῦτο μόντοι οὐκ ἀπόχρη εἰς ποιεσθὲν Ἐπιστήμης, τὸ αἰτίον δηλαδὴ εἰδέναι τοῦ πράγματος. εἰδότες γὰρ τὴν αἰτίαν, ἀγνοοῦντες δὲ ὅτι εἶναι αἰτία τοῦ ζητουμένου, οὐκ ἔξομεν Ἐπιστήμην. διὸ καὶ προστίθεται δευτέρα διαφορὰ, εἰδέναι δηλαδὴ πῦτο, ὅτι ἐκείνου, (δηλαδὴ τοῦ ζητουμένου) αἰτία ἐστὶ, τῆς συναφείας δῆπου τοῦ ζητουμένου πάθους πρὸς τὸ ὑποκείμενον. Ἄλλ' οὐδὲ πῦτο ἐστὶν ἰκανόν. εἰ γὰρ τις εἰδὼς τὸ αἰτίον τοῦ ζητουμένου, καὶ προσεπιστάμενος ὅτι αἰτία ἐκείνου ἐστὶν, ἀγνοῶν δὲ εἰ οὐκ ἐνδέχεται καὶ ἄλλοτι γίνεσθαι αἰτίον, δι' οὗ τὸ τοιοῦτον πάθος ἀποτελεσθεῖν, οἷτος οὐκ ἀνέχεται ἀμετάπτωτον ὑπόληψιν περὶ τοῦ αὐτοῦ πάθους, οἷα βούλεται εἶναι, ἡ δὲ ὑποδείξεως Ἐπιστήμη, διὸ καὶ τρίτῳ προσέλαβε διαφορὰν, ὁ Φιλόσοφος εἰπὼν. (καὶ μὴ ἐνδέχεσθαι πῦτο ἄλλως ἔχειν.) δηλώσας διὰ τούτου εἶναι ἡμᾶς εἰδέναι τὸ τοιοῦτον αἰτίον, οὐ μόνον ὅτι ἀπόχρη εἰς παραγωγὴν τοῦ ζητουμένου ἀποτελέσματος, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀναγκαῖον ἐστὶν, ὡς μὴ δύνασθαι ἄλλως τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα προελθεῖν. Γίνεται δὲ σαφὲς τὸ λεγόμενον.

γόμενον ἐπὶ παραδείγματος. δοθέντος γὰρ εἰδέναι τινὰ τὸ ἐκλείπειν τοῦ φωτός ἐν τῇ Σελλίῳ, μὴ εἰδέναι δὲ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐκλείπει τὸ φῶς τὸ ἐν τῇ Σελλίῳ, οὗτος οὐκ αὖ Ἐπιστήμιω χοίῃ περὶ ἐκλείψεως, καὶ εἰδέναι καὶ τὴν παρέμπωσιν τῆς γῆς μεταξὺ Ἡλίου καὶ Σελλίως, ἥτις ἐστὶν οἰκεία καὶ προσεχὴς αἰτία τῆς ἐκλείψεως τοῦ φωτός ἐν τῇ Σελλίῳ. Μὴ εἰδὼς δὲ ὡς ἢ τοιαύτη παρέμπωσις, αἴτιον ἐστὶ τῆς ἐκλείψεως τοῦ φωτός, οὐδ' οὕτως ἔξει Ἐπιστήμιω τῆς σελυιακῆς ἐκλείψεως. Ἀλλ' εἰ καὶ δοίημεν ἔτι εἰδέναι καὶ ὅτι ἡ παρέμπωσις τῆς γῆς, αἴτιον γίνεται τῆς ἐκλείψεως τοῦ ἐν τῇ Σελλίῳ φωτισμοῦ, οὐκ ἀπέχρηστον αὐτῷ εἰς Ἐπιστήμιω τῆς ἐκλείψεως, εἰ μὴ κακῆν προσεπίτατο, ὅτι τοῦτο οὐκ ἐσδέχεται ἄλλως εἶχειν, ἀλλὰ τεθείσης δηλονότι τῆς μεταξὺ παρέμπωσεως, ἔπειθαι ἀναγκαίως τὸ ἐκλείπειν τοῦ φωτισμοῦ, καὶ αἰαιρεθείσης τῆς αὐτῆς, ὁμοίως συναιρηθεῖν τὸ ἐκλείπειν τοῦ φωτισμοῦ.

Δείκνυσιν ὁ Φιλόσοφος τὸν ἀποδοθέντα τοῦ ἐπίσταθαι λόγον, ἀπὸ τῆς δόξης τῆς εἰδόντων καὶ μὴ εἰδόντων, ὅς τις ἰδιαίματος ἔστος τῆς τῆς ἀρχῶν ἐμπειρώσεως ὅστις. σχηματιθεῖν τὸ λεγόμενον ὡδί. εἰς ἐμπέδωσιν τῆς ἀναποδείκτων ἀρχῶν, ἐκεῖνο ἐστὶν ἀναπόδεικτον, ὃ πάντες κοινῇ δοξάζουσιν ἐπιστάμενοι καὶ μὴ ἐπιστάμενοι. πάντες δὲ ὅσοι ἐπίσανται, καὶ μὴ, τοιοῦτον εἶναι ὑπολαμβάνουσιν τὸ ἐπίσταθαι, οἷον ἤδη (1) ἀποδέδοται, ὅγιως ἄρα ἔχει ἢ ἀποδοθεῖσα ὑπογραφή.

Παρασημεῖται δὲ ὁ Φιλόσοφος ὅτι ὁ λόγος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐστὶ περὶ τῆς δι' ἀποδείξεως Ἐπιστήμης, καὶ ἅμα δίδωσιν ἐννοεῖν, καὶ ἔτερον ἔσπον Ἐπιστήμης, οἷον ἐστὶν ὁ τῆς ἀναποδείκτων ἀρχῶν, περὶ οὗ ἐν τῷ τῆς κεφαλαίῳ ὁ Φιλόσοφος δελαμβάνει.

Τί ἐστὶν Ἀπόδειξις.

Παραδοὺς τὸν λόγον τῆς Ἐπιστήμης, προχειρίζεται ἀκολουθῶν τὸν λόγον τῆς Ἀποδείξεως ὁ Φιλόσοφος ἀπὸ τοῦ τέλους λαβὼν τοῦτο, ὅπερ ἐστὶν Ἐπιστήμη. τῆς γὰρ πρὸς τι τέλος ἀναφερομένων συστατικῆς δεφορᾶ γίνεται τὸ αὐτὸ τέλος. ὅθεν καὶ λέγεται ἡ Ἀπόδειξις, ὅτι ἐστὶ συλλογισμὸς ἐπιστημονικός. Ἐπὶ ταύτης δὲ τῆς ὑπογραφῆς, ὡς γένος μὲν ἐληπται ὁ συλλογισμὸς, δεφορᾶ δὲ κατ' ἣν δεκρίνεται ἡ ἀπόδειξις τῆς λοιπῶν συλλογισμῶν, ὑπάρχει τὸ ἐπιστημονικὸν εἶναι, τουτέστι τὸ δι' αὐτοῦ ἐπιστήμιω πορίζεσθαι. Ἄυτη δὲ ἡ ὑπογραφή αἰτιώδης εἶωθε λέγεσθαι.

Ἀπο-

(1) Οἰσμός.

Ἀποδίδεται δὲ καὶ ἕτερος λόγος τῆς ἀναφερομένου ἐπὶ τι τέλος ἀπὸ τῆς οἰκείων καὶ συστατικῶν μερῶν τοῦ ὑπογραφομένου λαμβανόμενος, ἐν τῇ ὑλικῶν ἀποκαλεῖν εἰώθασιν λόγον. τῆτον δὲ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως ὁ Φιλόσοφος συνάγει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπὸ τῆς ἀποδοθείσης ἤδη αἰτιώδους ὑπογραφῆς, περὶ αὐτῆς ἄνω τοιαύδε. Εἰ ἐστὶ τὸ ἐπίστασθαι, οἷον ἐθέμεθα ὑπογράψασθαι, ἀνάγκη ἐστὶ καὶ τὴν ἀποδεικτικὴν Ἐπιστήμην, εἴτου τὴν Ἀπόδειξιν συνιστᾶναι ἐκ προτάσεων ἀληθῶν, πρώτων καὶ ἀμέσων, προτέρων καὶ γνωριμωτέρων καὶ αἰτίων τοῦ συμπεράσματος, ἀλλ' τὸ ἐπίστασθαι τοιοῦτον ἐστὶν ὡς δέδεικται διὰ τῆς κοινῆς πάντων συναινεσεως, ἀρὰ ἀνάγκη ἐστὶ τὴν ἀπόδειξιν συνιστᾶναι ἐκ προτάσεων ἀληθῶν, πρώτων, καὶ ἀμέσων, προτέρων καὶ γνωριμωτέρων, καὶ αἰτίων τοῦ συμπεράσματος. Τούτο δὲ τὸ συναχθῆν ὑλικὴ λέγεται ὑπογραφή τῆς ἀποδείξεως, ληφθεῖσα ἀπὸ τῆς διαφορῶν τῆς ἐκείνης προτάσεων, ἀπὸ ἐστὶν ὑλὴ τῆς αὐτῆς ἀποδείξεως. Οὐρίζεται δὲ καὶ ἐξ ἀμφοῖν ἡ Ἀπόδειξις ὅτι ἐστὶ συλλογισμὸς ἐπισημονικὸς συνισθηκὸς ἐκ προτάσεων εἴτεν ἀρχῶν, πρώτων, ἀληθῶν, ἀμέσων, γνωριμωτέρων, καὶ προτέρων, καὶ αἰτίων τοῦ συμπεράσματος.

Εἰσὶ δὲ διαφοραὶ ἅς προσέθησιν ὁ Φιλόσοφος τῆς ἀρχῶν τῆς Ἀποδείξεως πέντε. Πρώτη τὸ ἀληθεῖς εἶναι. Δεύτερα τὸ πρώτας εἶναι καὶ ἀμέσους. αὐτὴ τοῦ αὐτοῦ εἴληπται τὸ πρῶτον καὶ ἀμέσον. πρῶται γὰρ λέγονται τὰ μὴ ἔχειν μέσον αἰώτερον ἀφ' οὗ δειχθεῖεν. τὸ δ' αὐτὸ βούλεται καὶ τὸ ἀμέσους εἶναι. ὅθεν καὶ ἀναποδείκτους διὰ τὰ αὐτὰ παρακατιῶν ἀποκαλεῖ ὁ Φιλόσοφος. Τρίτη ἐστὶ διαφορὰ τῆς αὐτῆς, τὸ γνωριμωτέρας εἶναι τοῦ συμπεράσματος. Τετάρτη τὸ προτέρας εἶναι τῆ αὐτοῦ. Καὶ πέμπτη ὅτι αἰτίαι εἰσὶ τοῦ αὐτοῦ συμπεράσματος. ἐξ ὧν καὶ ἕκτη ἐπιτεταί, ὅτι αἱ αὐταὶ, καὶ οἰκείαι εἰσὶ τοῦ ἀποδεικνυμένου πράγματος, ὡς ὁ Φιλόσοφος εὐθὺς ἐπιφέρει. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀποδείξεως τὰς ἐκτεθείσας εἶχον διαφορὰς, εἴμη καὶ οἰκείαι τοῦ συμπεράσματος ἦσαν. μάλιστα τοῦτο ἐπιτεταί ἀπὸ τῆς ἐχάτης διαφορᾶς, καθ' ἣν αἰτίαι λέγονται τοῦ συμπεράσματος αἱ ἀρχαί.

Τῶν δὲ προτεθεισῶν διαφορῶν, αἱ μὲν (1) δύο πρῶται καθ' ἑαυτὰς ἀπολύτως προσήκουσι ταῖς ἀρχαῖς τῆς Ἀποδείξεως, αἱ δὲ (2) λοιπαὶ χέσει τῆ πρὸς τὸ συναγόμενον. πάσας μὲντοι οὕτως ἀναγκαίως ἡγεῖται εἰς σύστασιν τῆς ἀρχῶν τῆς ἀποδείξεως ὁ Φιλόσοφος, ὡς εἴτις ἀνέλοι τινὰς τοῦ-

(1) Τὸ ἀληθεῖς εἶναι, ἔσφῶται ἔ ἀμέσους. (2) Αἱ γνωριμωτέρας, πρότερας αἰτίαι, καὶ οἰκείαι.

τούτων, ἀναιρεῖσθαι τὴν Ἐπισήμην, Ἐ ἀκολουθῶς τὴν Ἀποδείξιν. καὶ οὐ μόνον εἶσιν ἀναγκαῖαι, ἀλλὰ καὶ ἀποχρῶσαι, ὡς μηδὲ μίαν ἄλλω παρὰ ταύτας ἐπιζητεῖσθαι εἰς σύστασιν Ἀποδείξεως, καὶ Ἐπισήμης ἀποδεικτικῆς.

Ὅτι ἀληθεῖς.

ΔΕἰκνυσιν ὁ Φιλόσοφος ἐφεξῆς ἐκάστῳ τῶν εἰρημῶν διαφορῶν ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ προτεθέντος τέλους, δηλαδὴ τῆς Ἐπισήμης. καὶ πρῶτον εἶτι δέον εἶναι, ἀληθεῖς εἶναι τὰς τῆς ἀποδείξεως ἀρχάς, ἢ προτάσεις, σιμᾶγει ἄλλω τοῖωδε. Τὰς προτάσεις δὲ ὧν Ἐπισήμη πορίζεται ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι, τὰς μὴ ἀληθεῖς προτάσεις οὐκ ἐπιστάμεθα, διὰ τῆς μὴ ἀληθῶν ἀρα προτάσεων ἐ πορίζεται Ἐπισήμη. Ἡ μείζων ἐστὶ πρόδηλος, τὴν ἐλάττω δεικνυσιν ὁ Φιλόσοφος, ἐκ τοῦ μὴ εἶναι Ἐπισήμην τοῦ μὴ οὐτος, ἢ ἢπερ ἐστὶ δηλαδὴ μὴ ὄν. φρόδες ὅτι καὶ ταῦτα τὸ μὴ ὄν ἐννοεῖται καὶ συμπλοκῶν, ὅπερ ἐστὶ ψευδῆς πρότασις.

Ἐκ προτάσεων δὲ ψευδῶν οὐ σιμᾶγεται Ἐπισήμη. εἶδ' ἐδ' ὅτε ἐκ ψευδῶν προτάσεων, σιμᾶγεται μὲν ἀληθεῖς, τοῦτο δὲ οὐ σιμᾶγεται ἐπισημονικῶς, ὅτι οὐκ ἐξ οἰκείας αἰτίας, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸν χηματισμὸν συμβαίνει, ὡς εἶτις εἶποι. πᾶν ξύλον ἐστὶν ἀνθρώπος, ὁ Σωκράτης ἐστὶ ξύλον, ἀρα ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἀνθρώπος. Τὸ συναγόμενον τούτου τοῦ συλλογισμοῦ ἐστὶ μὲν ἀληθεῖς, οὐκ ἐπισημονικῶς δὲ, ὅτι οὐκ ἐξ οἰκείας αἰτίας. πᾶν γὰρ ἀλλότριον τὸ ξύλον τῷ ἀνθρώπῳ, Ἐ τῷ Σωκράτει, ἀληθεῖς δὲ διὰ μόνον τὸν χηματισμὸν.

Ὅτι εἰσὶ πρῶται εἶτ' οὐκ ἄμεσοι.

ΔΕἰκνυσιν ὁ Φιλόσοφος τὴν δεύτεραν διαφορᾶν τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀποδείξεως, ὅτι δηλαδὴ ταύτας πρῶτας καὶ ἀναποδείκτους εἶναι δέον, τῆς μὴ δίδοσθαι αἰτιον ἀνώτερον, δι' οὗ ἀποδειχθεῖεν, καὶ εἶτι τούτων αἰτιον ἐστὶν, ἀνάγκη τούτου λαβεῖν ἀποδείξιν μέχρι τῆς προτίσων, καὶ ἀποδείκτων. ἄλλως γὰρ μὴ ἐγνωσμένων τῶν ἀρχῶν αἴπερ εἰσὶν αἰτίαι τοῦ σιμωγομένου ἐν τῷ συμπεράσματι, οὔτε τοῦ αὐτοῦ σιμωγομένου ἕξομῳ ἐπισήμην, ἢτις ἐστὶ γνῶσις τοῦ πράγματος διὰ τῆς γνώσεως τῆς αἰτίας τοῦ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἀνάγκη εἶσὶ τὰς ἀρχάς τῆς ἀποδείξεως, ἢ αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς ἐγνωσμένας εἶναι, ἢ γοῦν ἀποδεικτικῆς διὰ τῆς προτέρων μέχρι τῆς προτίσων καὶ αὐτοπίσων.